

Об'єкти культурної спадщини

**ЗАПОРІЗЬКОЇ
ОБЛАСТІ,**

внесені до Держреєстру
нерухомих пам'яток України

За постановою Кабінету Міністрів України
№145 від 11 лютого 2025 року.

18 КВІТНЯ – ДЕНЬ ПАМ'ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ

Будівля колишньої Олександрівської земської управи (нині Запорізький обласний краєзнавчий музей)

Триповерховий будинок, де нині розташований Запорізький обласний краєзнавчий музей, має понад столітню історію. Його зводили протягом трьох років (1913-1915 рр.) для Олександрівської земської управи.

Запорізький історик
В. Стойчев розповідає:

➤ "Тут був відділ технічний, зоотехнічний, архівна справа, канцелярська справа, залучалось багато передових технологій щодо допомоги сільському населенню".

Після революції 1917 в будівлі розмістився Олександрівський повітовий виконавчий комітет громадських організацій.

➤ "У 1917 починаються події визвольних змагань. Чого тут тільки не було: і штаби Махна, і резиденції різних рад, і розміщувались штаби армій. А із встановленням радянської влади тут був окружком, згодом – міська рада", - зазначає історик.

Сучасний вид
історичної будівлі

Земська управа в Олександрівську (нині м. Запоріжжя)

Протягом 1985-1990 рр. будівля була капітально відремонтована: там замінили частину балок, облицювали підлогу та стіни вестибюля, відновили дах та фасад. Наразі будівля знов потребує реставрації. Пошкоджень додали й російські обстріли.

Пошкодження внаслідок російського обстрілу у Запорізькому обласному краєзнавчому музеї, 23 січня 2025 р. Фото з особистого архіву В. Водоп'ян

Під час Другої світової війни, окупації міста (1941-1943 рр.), тут працювала міська міліція.

➤ **“Це були найтрагічніші події для будівлі, адже у її підвалах тримали тимчасово затриманих громадян. На подвір’ї було одне з місць утримання єврейського народу, для подальшого поводження на розстріл на території сільгоспу імені Сталіна – це територія в районі дослідної станції”. В. Стойчев**

Статус пам'ятки архітектури національного значення будівля колишньої Олександрівської земської управи отримала в 1979 році.

Міська садиба Якова Бадовського. (колишня студентська поліклініка)

Міська садиба Якова Бадовського – один із яскравих прикладів архітектури початку XX ст.

Будівлю звели у 1882 році як дохідний дім для німецького власника заводу землекопних машин та знарядь Якова Бадовського.

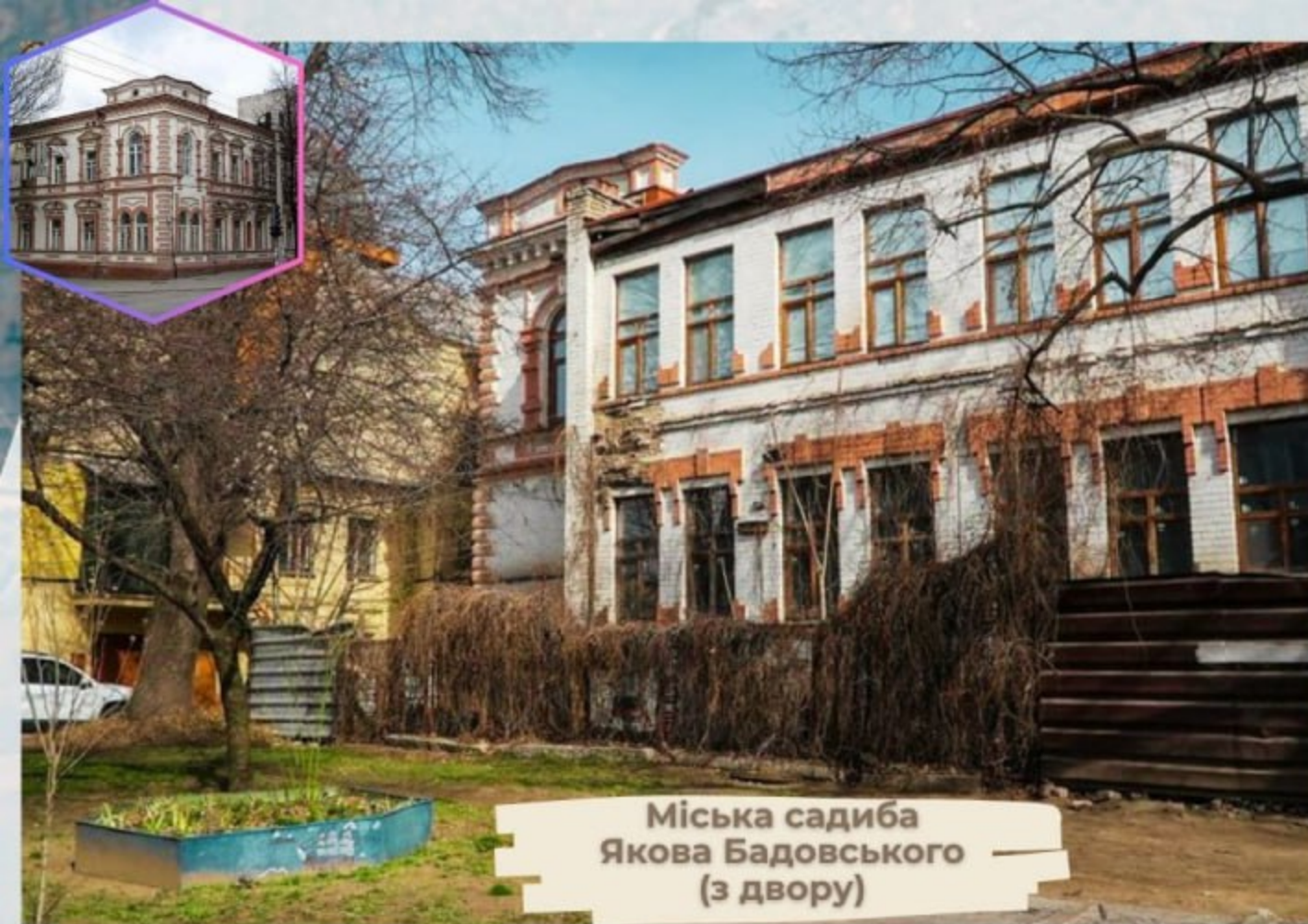

Запорізький історик
В. Стойчев розповідає:

➤ "Не збереглися ні креслення, ні листи, але збереглася велика кількість документів, присвячених будівництву заводу. Напроти цього будинку були побудовані напівквартали, приміщення цехів майбутнього заводу. Ця будівля має великий історичний попит".

➤ "Тут є дзеркальний флігель для прислуги, для гостей виходив на трамвайну колію такий же дзеркальний, а в центрі двора зараз пісочниця, взагалі був фонтан".

Міська садиба
Якова Бадовського
(з двору)

Будь-які зміни у зовнішньому або внутрішньому оздобленні внесених до Держреєстру нерухомих пам'яток України мають узгоджуватись з Міністерством культури. Порушникам загрожуватиме штраф у понад 150 тисяч гривень або ув'язнення від 3 до 8 років!

Під час Другої світової війни, окупації міста (1941-1943 рр.), тут працювала міська міліція.

➤ **“Це були найтрагічніші події для будівлі, адже у її підвалах тримали тимчасово затриманих громадян. На подвір'ї було одне з місць утримання єврейського народу, для подальшого поводження на розстріл на території сільгоспу імені Сталіна – це територія в районі дослідної станції”.**

Статус пам'ятки архітектури національного значення будівля колишньої Олександрівської земської управи отримала в 1979 році.

На початку Першої світової війни родина Бадовських змушена була виїхати до Німеччини, тож потім будівлю використовували по-різному.

➤ **“Майно було реквізовано на потреби громади й потреби воєнного стану, а в 1917 в цих стінах перебували різні штаби: Вишиваного, відомого експерта Австро-Угорщини, різних радянських частин, у тому числі й Нестора Махна. До речі, є відомості, що саме махновці спалили цехи в заводі Бадовських, тому що є фотографія 1919 року, де написано: “Спалені махновцями”.**

Земляні укріплення Захар'ївської фортеці

(на території тимчасово окупованого Троїцького
Бердянського району)

У 1780-х роках Захар'ївську фортецю було ліквідовано згідно з царським указом. До нашого часу збереглися земляні укріплення у формі зірки висотою до 4- 5 м.

➤ "Унікальність будь-якої такої пам'ятки в тому, що люди можуть побачити, як виглядали військові укріплення тих часів".

Укріплення Захар'ївської
фортеці і Троїцька церква
зараз на окупованій
території

Захар'ївська фортеця була збудована в другій половині XVIII століття на місці, де річка Каратиш впадає у Берду.

Ця фортеця - одна із семи споруд оборонної Дніпровської лінії укріплень у часи російсько-турецької війни (1768-1774 років).

Директор обласного центру охорони культурної спадщини Артур Середін про фортецю:

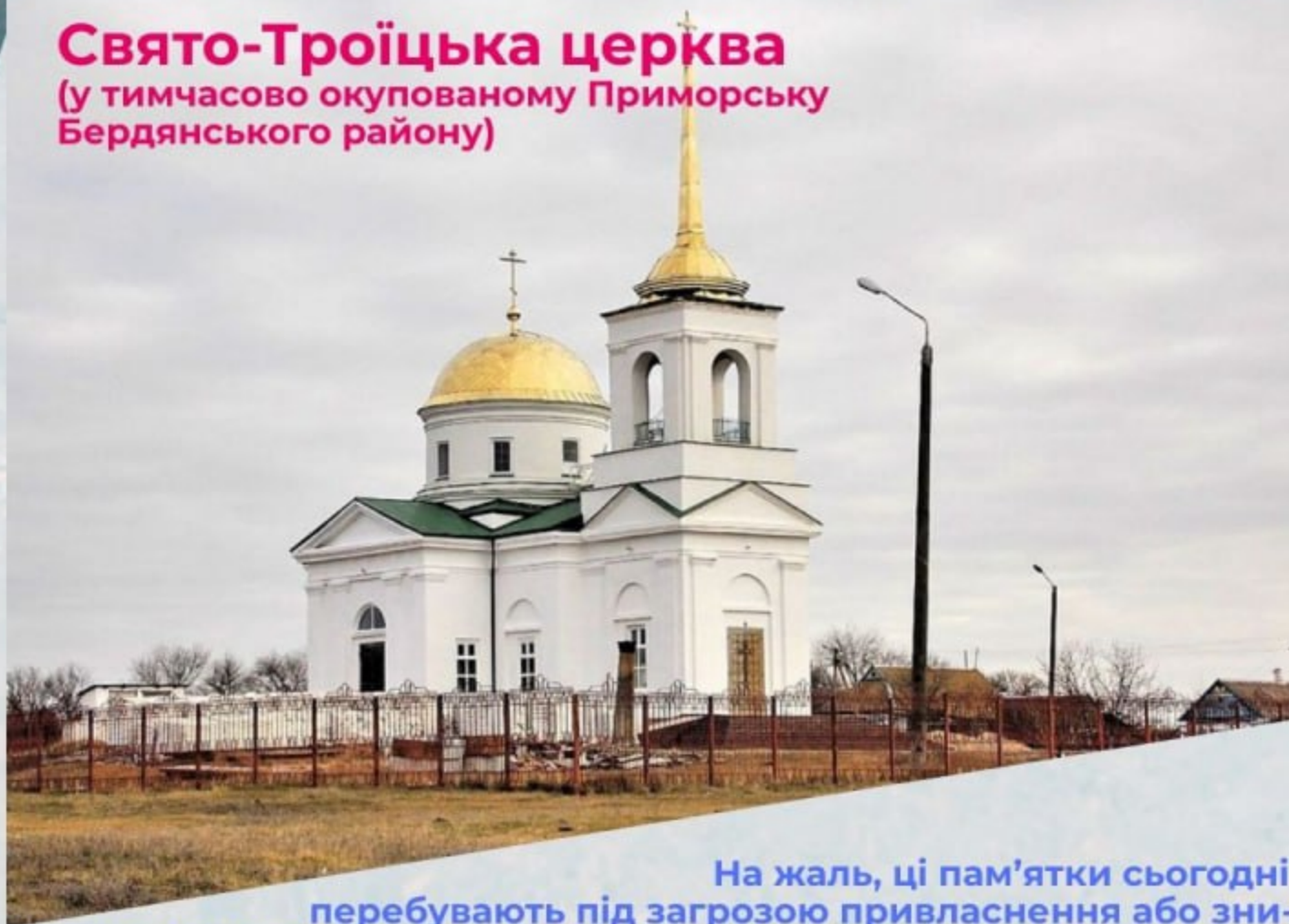

➤ "Починалася вона саме з Олександрівської фортеці, від якої пішло місто Запоріжжя, і перекривала ця лінія дорогу до Азовського моря. Це були земляні укріплення. Вона не відіграла своєї ролі, оскільки російсько-турецький період швидко закінчився".

Свято-Троїцька церква

(у тимчасово окупованому Приморську
Бердянського району)

На жаль, ці пам'ятки сьогодні перебувають під загрозою привласнення або знищення, і ми не можемо на це вплинути. Але існують програми, як от «Пам'ятки під загрозою», що займаються моніторингом ситуації.

А ми, у свою чергу, зберігаймо й захищаймо те, що в наших силах — підтримуймо українську культуру, допомагаймо ЗСУ!

Віримо: наші землі будуть звільнені, а разом із ними — врятована й наша історія. СЛАВА УКРАЇНІ!

Укріплення Захар'ївської фортеці і Троїцька церква зараз на окупованій території

Свято-Троїцький храм був закладений у 1814 році на березі р. Обіточна на честь перемоги у війні над Наполеоном 1812 року.

Спочатку храм був дерев'яним, а в 1818 році розпочалося будівництво кам'яної будівлі, яке тривало 18 років. У 1838 році тут були вже перші служби. У 30-х роках XX ст. храм закрили, а дзвіницю підірвали. Настінні розписи сховали під товстим шаром штукатурки, – так церква перетворилася на склад. З 1991-го р. - його передали до православної церкви й розпочали процес її реконструкції.

За словами начальниці міської військової адміністрації С. Македонської, церква наразі збережена повністю.

На жаль, єпархія церкви зайняла позицію РФ. Там і зараз відбуваються служби.

Використане джерело: див. QR-код

